

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Volilna reforma za deželni zbor kranjski.

Da bo tudi v našem listu vsaj nekoliko začrtan nastanek volilne reforme za deželni zbor kranjski, podajemo v naslednjem vtemeljitev iste, kakor so jo podale vse tri prizadete stranke (slovenska ljudska stranka, narodno-napredna in veleposestniška) s soglasnim poročilom ustavnega odseka.

Dotično poročilo se glasi:

Ustavni odsek je v ponedeljek jako hitro v popolnem soglasju vseh strank sprejel volilno reformo, katere posamezne določbe so že znane. Sklenilo se je, da poda poročevalec dr. Šusteršič v imenu odseka deželnemu zboru sledeče poročilo, ki se je razposlalo tudi vsem deželnim poslancem:

V seji dne 27. marca 1908 stavili so poslanci dr. Šusteršič, baron Schwegel, dr. Tavčar in sodrugi nujni predlog:

»Deželni zbor skleni:

Deželni red in deželni volilni red se imata izpremeniti v tem smislu, da se omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi.«

Zbornica je predlogu priznala nujnost in ga odkazala ustavnemu odseku v predposvetovanje.

V odseku, ki je bil z zakonom z dne 23. aprila 1908, dež. zak. št. 10, proglašen permanentnim, doseglo se je v stvari popolno sporazumljenje vseh strank. Sad tega sporazumljenja sta priložena zakonska načrta o izpremembi deželnega reda.

Reforma, ki je izražena v teh dveh načrtih, se ne sme presojati toli iz načelnega, nego iz stališča politične oportunitete.

Gotovo je v veliko korist deželi, da se tako važna in globoko segajoča reforma, ki utegne izpremeniti celo strankarsko konfiguracijo deželnega zbora in dati nove impulze javnemu razvoju v kranjski vojvodini, izvede v popolnem soglasju vseh strank. To soglasje priča, da je reforma postulat splošne pravne zavesti. To je tisti moment, ki daje predloženi reformi odločilno vrednost in ki jo sam po sebi opravičuje in utemeljuje.

Glavne točke predlagane reforme v razmerju proti sedaj veljavnim zakonom, so:

1. Ustanovitev splošnega volilskega razreda z 11 mandati.

2. Pomnožitev deželnega odbora z enim predsednikom, ki ga volijo poslanci splošnega volilskega razreda.

3. Pomnožitev ljubljanskih mandatov v volilskem razredu mest in trgov od 2. do 4.

4. Ločitev Ribnice od volilnega okraja Kočevje-Ribnica in priklopitev k volilnemu okraju slovenskih mest in trgov.

Iz izprememb ad 1. in 2. sledi, da bode deželni zbor v bodoče štel 50 članov (doslej 37).

K posameznim točkam se še pripomni:

Ad 1. V tej točki leži težišče cele reforme.

Po splošnem volilnem razredu pride v volilnem zistemu našega deželnega zbora vsaj deloma moderno načelo splošne in enake volilne pravice do veljave.

Dosegel se je v tem pogledu maksimum, ki je v današnjih razmerah sploh dosegljiv. To kaže tudi primera s številom mandatov splošnega volilnega razreda v drugih deželah, ki relativno zaostaja bistveno za številom, ki ga predlaga ustavni odsek za naš deželni zbor.

Aktivna volilna pravica v splošnem volilskem razredu je po načrtu identična z državnozborsko

volivno pravico — gotovo najpravilnejša rešitev tega vprašanja.

Kar se tiče razdelitve okrajev v splošni skupini, je odsek sprejel pravilno načelo teritorialne razdelitve na 11 okrajev, kojih vsak voli jednega poslanca. Prvega teh okrajev tvori (kakor za

državni zbor) glavno mesto Ljubljana — drugih 10 okrajev pa se tudi krije z državnozborskimi volilnimi okraji, razun onih izprememb, koje provzroča okolnost, da se ni vstvaril, kakor za državni zbor, poseben nemško-naroden kočevski mandat.

Število volilnega okraja	Sodni okraj	Občine	Število prebivalstva v tisočih koncem decembra leta 1900	Število volilcev pri državnozborskih volitvah maja l. 1907
1.	Ljubljana	Ljubljana	36·5	6.898
2.	Ljubljana	Vse razen občine Ljubljana	44·7	8.154
3.	Radovljica Kranjska gora Tržič	vse	19·8	4.198
			9·6	2.537
			7·1	1.387
			skupaj . . 36·5	skupaj . 8.122
4.	Kranj Škofja Loka	vse	22·5	4.212
			23·4	4.284
			skupaj . . 45·9	skupaj . 8.496
5.	Kamnik Brdo	vse	24—	4.670
			16—	3.011
			skupaj . . 40—	skupaj . 7.681
6.	Vrhnika Logatec Idrija Cirknica	vse	15·1	2.832
			7·2	1.371
			16·2	3.458
			8·6	1.695
			skupaj . . 47·1	skupaj . 9.356
7.	Postojna Senožeče Il. Bistrica Vipava Lož	vse	13—	3.026
			5·5	1.322
			11·2	3.002
			12—	2.954
			9·3	1.739
			skupaj . . 50·0	skupaj . 12.043
8.	Litija Višnja gora Radeče	vse	23·1	4.323
			12·8	2.388
			9—	1.597
			skupaj . . 44·9	skupaj . 8.308
9.	Krško Kostanjevica Mokronog Trebnje	vse	16·8	3.252
			12·8	2.525
			14·6	2.520
			10·1	1.914
			skupaj . . 54·3	skupaj . 10.211
10.	Kočevje Vel. Lašče Ribnica Žužemberk	vse	19·4	3.731
			9·5	2.387
			13·3	1.740
			10·5	1.918
			skupaj . . 52·7	skupaj . 9.776
11.	Novo Mesto Črnomelj Metlika	vse	28·2	5.520
			15·5	2.549
			10·7	1.761
			skupaj . . 54·4	skupaj . 9.830

Ad 2. Dotiranje splošnega volilskega razreda s posebnim mandatom v deželni odbor pomenja konsekventno uveljavljanje demokratičnega načela v deželni samoupravi — v kolikor je to v današnjih razmerah sploh mogoče.

Ad 3. Od 11 okrajev splošne skupine ima le prvi, obstoječ iz ljubljanske občine, mesten značaj. Ostalih 10 volilnih okrajev je pretežno kmečkega značaja, tako da bode v bodoče kmetško prebivalstvo samo za-se odločevalo o večini v deželni zboru. — K 16 poslancem kmečkih občin se pridruži 10 poslancev splošne skupine iz pretežno kmetijskih okrajev, skupaj 26 poslancev, t. j. absolutna večina nove zbornice.

Naravno je, da so v očigled temu zahtevali mestni poslanci, da se tudi nekoliko ojači meščansko zastopstvo i. s. na ta način, da se ustvarita dva nova ljubljanska mandata v volilnem razredu mest in trgov. Kompromisnim potom se je tej zahtevi ustreglo, ker se je s to koncesijo osigurila volilna reforma in zajamčil povratek normalnih razmer v naši deželi in zakonodaji in upravi. Uvaževalo se je tudi, da ima tudi Ljubljana v razmerju z drugimi mesti in trgi najmanj poslancev. Pomnožitev ljubljanskih mandatov vstvarja pravičnejše razmere v okviru volilskega razreda mest in trgov.

Vsled pomnožitev ljubljanskih cenzus-mandatov se je pokazala potreba, razdeliti Ljubljano v dva volilna okraja, kojih vsak voli po dva poslance v volilnem razredu mest in trgov. V to svrhu se razdeli Ljubljana v severno in južno polovico po idealni črti od mestne hiše do Švicarije.

Južno polovico tvorijo II. (Št. Jakobski) III. (Dvorski) in V. okraj (Predkraj) se skupaj 17.910 civilnimi prebivalci; severno polovico pa tvorijo I. (šolski), IV. (kolodvorski) in VI. okraj (Vodmat) se skupaj 16.045 civilnimi stanovniki.

Pri tej razdelitvi je upoštevano število prebivalstva in pa davčna moč.

Kar se tiče števila prebivalstva, je južna polovica le za približno 2000 ljudi močnejša od severne, razlika, ki gotovo ni velika. Pri tem je treba še pomisliti, da so pri numerično močnejši polovici poljedelski sloji trnovski, krakovski in barjanski, ki plačujejo veliko manjši davek, kot sicer ljubljansko stanovništvo. Tudi je uvaževati, da je v severni polovici mesta dokaj več industrije kot v južni.

Prvi (šolski) okraj paralizuje drugega (šentjakobskega), četrti (kolodvorski) vsled večje industrije tretjega (dvorskega) po prebivalstvu za 1800 prebivalcev močnejšega. Peti in šesti okraj bistva ne izpreminjata. Res, da ima VI. okraj 3075 prebivalcev, peti pa le 1639; pomisliti pa je treba, da je med 3075 stanovniki šestega okraja okroglo 600 bolnikov civilne bolnice, ki pri volitvi ne pridejo v poštev.

Ad 4. Ločitev Ribnice od Kočevja se je izvršila vsled obojestranske želje.

Po tej ločitvi se Ribnica naravno ni mogla priklopiti drugam, nego slovenskim dolenskim mestom.

* * *

Posebe omenjati je konečno še prehodne določbe, glasom katerih se deželni zbor, ko predlagana reforma postane zakon, ne razpusti, temuč le izpopolni s tem, da se izvolijo poslanci splošnega volilskega razreda in pa nova dva ljubljanska poslance v volilnem razredu mest in trgov. Istotako se izpopolni tudi deželni odbor z izvolitvijo petega prisednika iz splošnega volilskega razreda.

Odsek se je pri reševanju svoje naloge uveril, da je tako deželni red kakor osobito deželni volilni red še v marsičem potreben reforme. To pa je obširno delo, ki rabi daljšo dobo — medtem ko je nujno, da pridejo poslanci splošnega volilnega prava do sodelovanja pri deželni zakonodaji in samoupravi. Tudi odgovarja demokratičnemu načelu, da poslanci splošnega volilnega prava že sodelujejo pri nadaljni obsežni ureditvi deželne ustave. To so razlogi, ki so vodili ustavni odsek, da se je odločil predlagati provizorij v obliki označenih prehodnih določb.

Stvar izpopolnjenega deželnega zbora bode, da še v tekoči zakonodavni dobi izvrši obsežno in temeljito revizijo deželne ustave.

S predloženima zakonskima načrtoma pa se brez dvoma ustreže uvodom navedenemu nujnemu predlogu: da se omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi.

Ustavni odsek po soglasnem sklepu predlaga: Visoki deželni zbor skleni:

I. Priloženima zakonskima načrtoma o izpremembi deželnega reda in volilnega reda za deželni zbor se pritrdi.

II. Deželni odbor se pozivlje, da čim preje izposluje Najvišje potrjenje.

V Ljubljani, 15. junija 1908.

Dr. Krek, načelnik. **Dr. Šusteršič**, poročevalec.

Davek na žganje, droži, in druge žgane tekočine z alkoholovo vsebino.

F. K.

(Dalje in konec).

Vporaba dohodkov davka na žganje.

V zadnjem članku smo omenili, da je vlada predložila poslanski zbornici nov zakonski načrt davka na žganje z znatno zvišanim postavkom. — S tem je hotela priskočiti na pomoč deželam, ki so vse v slabih denarnih razmerah.

Mi tukaj navajamo dosedanje vporabo tega davka; ko pa se izvrši povišek, bomo svoje cenjene bravce tudi o tem obvestili. — Omenimo le, da je v načrtu — znižanje kontingenta na 987.000 hektolitrov. Od dohodkov bi dobila država zase le eno četrtino, tri četrtine pa bi odstopila deželam.

Razdelitev novega kontingenta pa bi bila po vladnem načrtu pravičnejša za male producente: pri kmetijskih žgalnicah bi se pripadajoči delež zvišal na 10.000 hektolitrov, pri obrtnih pa bi padel od 155.000 na 115.000 hl.

Da preidemo k stvari! Poročati hočemo o dosednji vporabi davka na žganje. — Ti dohodki pripadajo v celoti državnemu zakladu, ki jih pa vporablja sledeče:

a) deželi Galicija in Bukovina dobivata do l. 1911 vsako leto po 2 milijona — oziroma 200.000 kron kot odškodnino za primankljaj iz propinacijskih dohodkov povodom davčne reforme žganjarstva;

b) deželniemu zakladu ostalih dežel nakaže se ona svota, ki odpade na delni znesek 20 h na hektolitrsko stopinjo, za kolikor se je namreč davčni postavek zvišal na podlagi zakona z dne 8. julija 1901 na sedaj veljavni znesek. — Ta določba je sedaj v veljavi do leta 1909 — pod pogojem, da dežele ne pobirajo posebne deželne naklade na žgane opojne tekočine; — občinske doklade s tem seveda niso prizadete.

Omenjeni zakon določa tudi razdelitveni ključ doneskov, ki jih prejemajo deželni zakladi. — Tako dobivajo na primer v povprečnih zneskih:

Galicija nad 28%, Češka okrog 19%, Moravska približno 16%, Nižje Avstrijsko 11%, Šlezija nad 5%; — vse ostale dežele pa manj kot 5%.

Povišanje davčnega postavka potom državnega zakona izvršilo se je vsled tega, ker se je ponesrečil poizkus, potom deželne zakonodaje uvesti enakomerne deželne naklade k državnemu davku na žganje.

c) bonifikacije (nagrade) daje država onim kmetijskim žgalnicam, ki pripadajo konsumnemu davku, — in sicer od vsakega hektolitra žganja, ki se ga oddá naravnost iz mesta pridobivanja (proizvajališča); te bonifikacije so različne po različnosti davčnega postavka oziroma davka na žganje, kakor tudi po različnosti dnevnega izdelka v žgalnicah (do 2 hl, do 4 — in do 7 hektolitrov) od 4 — do 2 K.

Pogojno se dovoljujejo bonifikacije tudi združnim žgalnicam.

Predpogoji, pod katerimi se smatra kaka žgalnica kot kmetijska žgalnica, so v zakonu natančno določeni.

d) izvozne premije (bonifikacije) se izplačujejo vsem onim, ki izvažajo žganje preko carinske meje, toda v najnižji meri po 1 hektoliter;

te premije znašajo po 10 vinarjev za hektolitrsko stopinjo, pri likerjih po 3½ h na liter. — Skupna svota teh bonifikacij ali premij pa ne sme presežati na leto 2 milijonov kron. Če je žganje, ki se izvažajo, že obdavčeno, se povrne poleg tega davek v znesku 44 h na liter alkohola.

To so splošna določila sedaj še vedno veljavnega davčnega zakona na žganje.

V načrtu novega zakona so nekatere izpremembe. — Bonifikacije kmetijskim žgalnicam se nameravajo izenačiti na 4 krone. — Nagrade (premijske) pri izvozu špirta iz carinskega ozemlja dobe stalno postavko od litra alkohola po 7 h.

Dasi načrt danes še ni zakon, utegne vendarle zanimati naše čitatelje, kako se bodo novi dohodki razdeljevali med posamezne dežele. — Četudi se s tem nekoliko oddaljimo od stvarine, ne bode kratko pojasnilo odveč.

Sedaj še dobivajo dežele temeljem zakona z dne 8. julija 1901, d. z. št. 86 po 20 h od litra alkohola; v bodoče dobé še po 30 h, toraj vkup po 50 h od litra, ali v odstotkih: 35.72% od vsega davka po 1 K 40 h na liter.

Ključ razdelitve pa je konsum: kjer se več alkohola porabi, tam dobé večji delež. — To pravilo pa ima tudi izjeme. Skupno dobe dežele l. 1909 od države 53 milijonov 700.000 kron.

Tako odpade tudi na našo Kranjsko precejšen del. — Kakor pa rečeno, poročali bodemo sproti o vseh bistvenih izpremembah, ki jih utegne dovesti nov davčni zakon.

Čistilnice žganja (rafinerije).

Za čiščenje in predelavanje ter pretvarjanje žganja obstoje posebni predpisi. — Tudi tu je potreba, da se podjetje naznani in obrat (izdelovanje) prijavi. — Čistilnico in žgalnico združiti v eno samo podjetje dovoljuje se le izjemoma in pogojno. — Iz žgalnice se sme v čistilnico le takrat oddajati žganje davka prosto, če se smatra ona čistilnica kot prosto skladišče.

Kako se vodijo zapiski (registri) in računi o konsumnem davku.

V žgalnicah, kjer se vrši določanje davka na podlagi podatkov, ki jih označujejo kontrolni aparati ali pa zbiralne posode, voditi se morajo uradno prirejani „registri za žgalnice“, v katerih se morajo vpisovati vsi v poštev prihajajoči podatki, tičeči se proizvodnje.

Poleg tega se mora voditi v konsumnih žgalnicah in prostih skladiščih „račun o konsumnem davku“; tam se mora vpisati skupen proizvod oziroma cela skladiščna zaloga, plačevanje davkov in naklad, odprava blaga in oddaja iz skladišča, — konečno tudi vsakokratni vspeh revizije sè strani kontrolnih organov. — Nekaterekrat se izvrši preiskava glede količine zaloge; takrat se dotični račun zaključí. — Če se dožene,

da je zaloga za 5% nižja, kakor bi morala biti po izkazu računskega zaključka, se mora za oni del, kar manjka, doplačati konsumni davek tekom 3 dni, razven če se dokaže, da se je zmanjšala množina alkohola (žganja), kolikor ga manjka, vsled kakega nepričakovanega dogodka, ki se ni dal preprečiti, n. pr. vsled eksplozije, če se je razbila posoda i. t. t.

Varnostne priprave in nadzorstvo (kontrola).

Glede vseh prostorov, shramb in priprav v žganježgalnicah veljajo jako stroge varnostne odredbe, kar je ne le umljivo, ampak z ozirom na možnost izhlapevanja alkoholovih par, zelo potrebno, ker je za slučaj vnetja nevarnost velikanska.

Vse žgalnice, čistilnice kakor tudi prosta skladišča podvrženi so davčni uradni kontroli (dacu), ki se posebno strogo izvršuje.

Poleg „navadne kontrole“ izvršuje se tudi še „nadkontrola“ po višjih činiteljnih finančne uprave.

Tudi način in pogoji, pod katerimi se oddaja žganje (špirit, bencin, i. t. d.) davka in naklad prosto, so jako strogi. — Kontrola se v tem slučaju raztega tudi na osebe in zavode, ki imajo pravico dobivati davka proste alkoholove snovi in tekočine.

Ono davka prosto žganje, ki je pomešano s posebnim sredstvom za denaturiranje ali pa če tudi sploh ni denaturirano, sme se rabiti le v strogo določeni namen; — ne sme pa se ga porabljati v prostem prometu. Denaturiran špirit (kot kurivo), denaturiran z „navadnim sredstvom za denaturiranje“ prihaja pač v prosti promet, vendar pa obstoji ravno zaradi njega posebne vrste prometna kontrola.

Za trgovino z denaturiranim špiritom je treba posebnega dovoljenja finančne oblasti, — trgovina na drobno (v količinah pod 25 l.) pa je dovoljena le v zaprtih posodah oziroma steklenicah, ki merijo najmanj $\frac{1}{8}$ (osminko) litra. — Ta prodaja je pod posebno uradno kontrolo, voditi se morajo posebni zapiski, pa tudi glede shramb in prodajalnih ter obratnih prostorov so določene gotove omejitve po vsakokratnem posebnem določilu dotičnih finančnih oblasti.

Z ozirom na javno varnost glede eksplozij, požarov i. t. d. pa pridejo v poštev tudi policijske varnostne odredbe.

Vprašanja in odgovori.

350. Županstvo S.

Vprašanje: V občini imamo zakonska, ki nista sodno ločena, pa vendar živita vsak za-se. Predno sta se razšla, sta si premoženje razdelila. Ob volitvah daje žena vedno kateremu izmed naših posestnikov pooblastilo, da voli zanjo. Njen ločeno živeči mož je namreč pod kura-

telo zaradi zapravlivosti. Kedo sme za ženo voliti, ali pooblaščenec ali možev kurator? — O d g o v o r:

Kurator lahko voli samo za moža, ker je upravitelj njegovega premoženja. Po volilnem redu ima redno voliti za ženo njen ž njo v zakonski skupnosti živeči mož, ker je po obč. drž. zakonu smatrati kot upravitelj njenega premoženja. Ker tedaj kurator ni upravitelj ženinega premoženja, tudi ne more zanjo namesto moža voliti.

Rešiti je sedaj še drugo vprašanje, če namreč sme za to ženo voliti kedo drugi kot pooblaščenec. To vprašanje se mora zanikati, kajti dokler traja zakonska skupnost, sme voliti samo mož. Zakonska skupnost pa traja po raznih sodbah upravuega sodišča toliko časa, da sta zakonka pred sodiščem pravomočno ločena.

351. Gospod B. K. v. L. (Štajersko).

Vprašanje: Prosim da mi pojasnite, kolike so plače okrožnih zdravnikov na Kranjskem?

O d g o v o r: Plače okrožnih zdravnikov se razdelijo v tri razine in znašajo: 1200, 1400 in 1600 K

Razrede zdravniških plač odloča za posamezna službena mesta deželni zbor sporazumno z deželno vlado, pri čemur velja pravilo, da spada v najvišji razred (1600 K) vsaj peti del vseh mest.

Razven tega dobi vsak okrožni zdravnik še 200 K aktivitetne doklade na leto in pravico do dveh kvinkvenij po 100 K.

352. Gospod B. L. v S.

Vprašanje: Ali smem od zemljeknjižnega vodje pri okrajnem sodišču zahtevati, da mi pokaže zbirko listin ozir. da mi iz te zbirke pokaže neko kupno pogodbo, ki jo rabim? Ali je treba za to kake posebne prošnje? Ali smem zahtevati prepis? Koliko je za prepis plačati? Ali smem znabiti celo sam prepisati dotično pogodbo?

O d g o v o r: Zemljiška knjiga sestoji iz treh delov: 1.) iz glavnih knjig, ki se navadno imenujejo zemljiške knjige; 2.) iz zbirke listin, na katere se glavne knjige sklicujejo, in 3.) iz mape.

Vsi ti trije deli so javni t. j. v navzočnosti sodnega uradnika vsakomur na vpogled.

Na Vašo željo Vam mora zemljeknjižni uradnik pokazati listino, ki jo želite, da si jo ogledate in prepisete.

Glede prepisov veljajo naslednje določbe:

1.) vsakdo si sme sam napraviti iz zbirke listin potrebnih prepisov tam se nahajajočih pisem ozir. pogodb i. t. d., vendar se smejo taki prepisi delati samo s svinčnikom in ne s črnilom!

2. vsakdo je upravičen zaprositi pri zemljeknjižnem uradu za uradni prepis kake listine; v tem slučaju morate za prepis plačati kolkovno pristojbino po 1 K, če je prepis navaden (nepoverjen, če je pa prepis poverjen, plačate po 2 K za vsako polo.

3. za napravo uradnih prepisov iz zbirke listin ni treba kake posebne kolekovane prošnje; dovolj je če se zglasite pri zemljeknjižnem uradniku in ga ustmeno poprosite ter mu ob enem izročite potrebni kolek. Če je Vaše bivališče drugje kakor na sedežu sodišča, tedaj smete z nekolekovanim dopisom prositi pri zemljeknjižnem uradu za napravo prepisa.

Seveda smete zahtevati prepise tudi o takih listinah, ki se ne tičejo Vašega premoženja in tudi niste primorani povedati, v kakšne namene rabite prepise ozir. zakaj Vas to zanima. Knjige so javne, vsled česar jih sme vsakdo brez navedbe vzroka pogledati.

353. Gospod B. L. v S.

Vprašanje: Mimo moje njive teče mal potok. Sosed pod menoj je pa ob svojem svetu napravil preko vode mal lesen jez „širm“, vsled česar mi voda, ki je zaradi tega višja, dela škodo in rada preplavlja moj svet. Ali morem tožiti soseda, da ta jez odstrani?

O d g o v o r: Iz Vašega dopisa ni posneti, ali je sosed postavil jez z dovoljenjem pristojne oblasti, ali brez tistega. Če je jez napravil z dovoljenjem okrajnega glavarstva, potem ne boste mogli ničesar opraviti, ker je gotovo okrajno glavarstvo, predno je dovolilo napravo jez, zaslišalo sosede zlasti one, ki bi vsled jez mogli kako škodo trpeti. Če bi torej Vi svoj upravičen ugovor podali na zapisnik, glavarstvo najbrže ne bi dovolilo jez.

Drugačna je stvar, če je sosed napravil jez brez oblastvenega dovoljenja. V tem slučaju smete kar na kratko naznaniti cel slučaju okrajnemu glavarstvu in prositi, da odredi trkojšno odstranitev jez. To se bodo gotovo tudi zgodilo. Lahko pa daste svojo pritožbo tudi pri občinskem uradu na zapisnik.

Svarimo Vas pa, da ne bi dali znabiti tožbe k sodišču, ker je isto za presojo takih pravnepriстойno. Naraslo bi Vam vse polno stroškov, ker bi sodišče po zaslišanju nasprotnika in po pregledu zemljiške knjige izreklo, da je taka pravda pred sodnimi oblastmi nedopustna.

354. G o s p o d P. v T.:

V p r a š a n j e: Sme li župnik pri občinskih volitvah večkrat glasovati n. pr. kot župnik v I. razredu dalje za nadarbino kot davkoplachevalec, dalje za cerkve in mežnarije, kot oskrbnik zemljišč, ki k cerkvam in mežnarijam spadajo?

O d g o v o r: Doslej je bila navada taka, da so pustili župnika tolikokrat glasovati, kolikokrat je bilo vpisano kako cerkveno premoženje, poleg tega seveda tudi za njegovo osebo samo. Smatralo se je namreč, da je župnik postavni zastopnik cerkvenega premoženja, ki kot tak ne rabi pooblastila in torej glasuje lahko večkrat. Zakon namreč pravi, da se sme samo s pooblastilom le enkrat glasovati, dočim sme vsakdo kot postavni zastopnik n. pr. kot varh nedoletnih otrok glasovati tudi desetkrat.

V zadnjem času pa se je praksa političnih oblasti nekoliko spremenila. Dopušča se brez daljnega župnika voliti seveda za svojo osebo pa tudi za nadarbino. Kakor hitro pa pride cerkveno premoženje v poštev, se pa zahteva od župnika pooblastilo, češ da on sam ni postavni zastopnik cerkvenega premoženja, ampak da je pravi zastopnik cerkveno starešinstvo, obstoječe iz župnika in cerkvenih ključarjev. Če je to stališče političnih oblasti pravo, ali ne, to je seveda drugo vprašanje, vendar kaže iz previdnosti se držati te prakse.

Cerkveno starešinstvo mora dati onemu, ki naj za cerkveno premoženje glasuje, pravilno napravljeno pooblastilo. Seveda sme vsakdo imeti samo po eno tako pooblastilo.

355. G o s p o d P. v T.

V p r a š a n j e: Spadajo li c. kr. poštarji v kategorijo državnih uradnikov, tako da volijo v I. razredu, ali se ima na nje ozirati le kot na davkoplachevalce?

O d g o v o r:

C. kr. poštarji, kakoršnega imate Vi, ne spadajo v I. razred občinskih volilcev, ker niso pravi državni uradniki v smislu volilnega reda. Kot prave državne uradnike, ki so uvrščeni v znanih 11 činovnih razredov. Vaš g. poštar pa ne spada v katerega izmed teh 11 razredov.

G o s p o d P. v T.

V p r a š a n j e: So-li definitivno nastavljene učiteljice volilke I. razreda?

O d g o v o r: Da! Po starejših sodbah upravnega sodišča niso bile privilegovane volilke, novejšje sodbe jim pa to pravico odločno priznavajo.

357. G o s p o d P. v T.

V p r a š a n j e: Morajo li častni občani biti osebno navzoči pri volitvah, ali smejo voliti po pooblaščenih?

O d g o v o r: Če so častni občani po javnih poslih zadržani, se volitev osebno vdeležiti, tedaj smejo voliti po pooblaščenih. Tako na pr. državni poslanec tekom državnoborskega zasedanja lahko voli po pooblaščenju, ker je po javnih poslih (zasedanje drž. zbora) oviran priti osebno na volišče. Državni, deželni ali občinski uradnik, ki ima v svojem uradu opraviti, je tudi zadržan po javnih poslih.

358. Ž u p a n s t v o L.

V p r a š a n j e: Naš občinski odbor je v svoji seji dne 18 febr. t. l. sklenil, da za trg L., ki tvori le del naše občine, napravi nov vodovod in ga imenuje v proslavo 60 letnega vladanja cesarja „Jubilejni vodovod“. — Istočasno pa se je sklenilo, naj se stroški vodovoda pokrijejo na ta način da se posestnikom trga L. s pričetkom prihodnjega leta naložijo posebne vodovodne doklade v toliki visokosti, da bode okroglo v 15 letih za to najeto posojilo amortizovano. Ker bi radi, da bi se tudi te doklade pobirale potom c. kr. davčnega urada, prosimo pojasnila, kako nam je v ta namen postopati?

O d g o v o r: Obrnite se s prošnjo, da se pobirajo dotične doklade na pristojno davčno oblast. V prošnji mora biti sledeče navedeno:

1.) s kakšnim in katerim sklepom ste se odločili pobirati doklade;

2.) natančno označbo posestnikov, ki pridejo za vodovodno doklado v poštev; najbrže bodo to vsi posestniki davčne občine L.

3.) označba višine doklade v odstotkih k direktnim davkom.

4.) izkazilo, da je Vaš sklep, ki določa vodovodno doklado, kakor tudi oni sklep, ki določa višine iste, pravo-močen.

Dobro bo, če se s stvarjo obrnete na okrajni zastop.

Skoraj gotovo pa Vam bo davčna oblast odrekla pobiranje takih doklad, ki so pri Vas v zmislu § 68 štajerskega občinskega reda dopustne, a se vendar davčne oblasti branijo takega dela.

359. Ž u p a n s t v o L.

V p r a š a n j e: Naš štajerski deželni pomožni urad nam vsako prošnjo za prestavo spisov iz nemškega na slovenski jezik zavrne nerešeno, pri tem nam pa še žuga, da bomo morali stroške znabiti prestave sami trpeti. Je-li to upravičeno?

O d g o v o r: Po raznih naredbah notranjega ministristva v resnici niso politične oblasti primorane brezplačno prevajati nemških spisov v slovenski jezik, toda mi smo v listu že večkrat opozarjali, da se ni treba obračati na pomožni urad za take prevode, ampak, da se naj spisi, ki dospejo od raznih državnih uradov, ki imajo svoj sedež v slovensko-nemškem ozemlju, pustijo kratkoma lo nerešeni, če so nemški. Za prevode nemških dopisov, ki Vam dojdejo od zasebnikov ali od uradnikov, ki so v izključno nemškem ozemlju, pa si morate sami oskrbeti potrebnih ljudi. Nihče Vas pa seveda ne more siliti, da bi morali te nemške dopise tudi nemško reševati.

360. Ž u p a n s t v o L.

V p r a š a n j e: Ali so županstva primorana od c. kr. orožniških postaj sprejemati nemške dopise?

O d g o v o r: Dopise le sprejmite, odgovorite pa dotični orožniški postaji takoj, da njenega dopisa ne morete rešiti, ker je spisan v jeziku, ki ga župan ne razume. Pri tej priliki zahtevajte, naj se z Vami dopisuje v slovenskem jeziku. Če se Vaši zahtevi ne vstreže, se obrnite s primerno pritožbo na pristojno orožniško poveljstvo in če Vam še to ne da povoljne rešitve, iščite pomoči pri svojih državnih poslancih.

361. Ž u p a n s t v o L.

V p r a š a n j e: Koliko od sosedove meje se smejo

saditi sadna drevesa? Kedar zastara tožba v tem oziru, če je sosed drevesa nasadil čisto po meji, a se ga ni takoj tožilo?

Odgovor: Vsak sme na svojem svetu saditi drevesa kjer hoče in tudi lahko tik do meje. Skrbeti mora le, da drevesne veje ne visijo na sosedov prostor, ker jih sme sicer sosed odsekati ali odžagati.

Vprašanje zaradi zastaranja je torej brezpredmetno, ker je tožba nemogoča. Sicer pa bi taka tožba zastarala v 30 letih, če bi bila dopustna.

362. Županstvo L.

Vprašanje: A je bil zaradi neke ovadbe obsojen na pettedenski zapor po § 487 ozir. 488 kaz. zak., ker je nekemu lažnjivo očital poneverjenje. Ali se je s tem zaporom pretrgalo desetletno priposestovanje domovinske pravice? Ali smemo dotičnika zaradi te kazni izgnati iz občine?

Odgovor: Zapor ki ga je prestal A izven Vaše občine, ne pretrga desetletne priposestovalne dobe, ker taka odsodnost od občine ni prostovoljna. Le pri prostovoljni opustitvi bivanja se priposestovanje pretrga. Pri neprostovoljni nenavzočnosti pa tek desetletnega roka le počiva t. j. teh 5 tednov se ne šteje v desetletni rok.

363. Županstvo O.

Vprašanje: Posestnik A je bil zaročen s posestniško hčerjo M. Napravila sta si že vse potrebno za poroko in bila sta tudi že trikrat oklicana. Zadnji teden pred poroko pa se je ženin premislil in izjavil brez povičja, da neveste ne vzame. Edini vzrok je ta, da je dobil boljše ali pravzaprav bolj bogato nevesto. Sedaj zahteva, da mu vrne vsa darila, ki ji jih je dal ob času, ko sta bila zaročena. Ali jih mora zapuščena nevesta vrniti?

Odgovor: Da! zakon pravi, da se morajo zaročna darila vrniti, če odstopivšega zaročenca, ki terja vračilo, ne začne krivda, da se je zaroka razdrla ali z drugimi besedami: zaročenec le tedaj ne sme terjati vrnitve zaročnih daril, kedar je dal sam kak zakonit povod za razrušenje zaroke.

Primer: Če bi bila nevesta M. zvedela, da ima ženin kako hudo skrito bolezen na pr. božjast (epilepsijo), o kateri ji ob času zaroke ni bilo nič znanega, ali če bi zvedela, da je imel ženin ob času po zaroki s kako drugo žensko kaznjivo ljubavno razmerje, bi bila upravičena zaroko razrušiti. V tem slučaju bi bil tedaj ženin kriv, da se je zaroka razdrla in ne bi smel terjati vračila zaročnih daril.

V Vašem slučaju je pa ženin sam brez vzroka zaroko razdružil, a ni dal s kako krivdo zakonitega vzroka za razdruženje, vsled česar sme zahtevati, da mu nevesta vrne vse, kar ji je dal po zaroki z ozirom na nameravano poroko.

364. Županstvo O.

Vprašanje: Pri nas je prosil jurist N za neko potrdilo, ki je rabi pri prošnji za enoletno prostovoljstvo. Kako mora biti kolekovana prošnja, ki je prišla k nam in kako potrdilo, ki je bomo napravili?

Odgovor: Prošnja jurista N je kolka prosta, enako tudi Vaše potrdilo, ker se gre tu za vojaško stvar. Na potrdilu napišete v levem ogli zgoraj: „Pogojno kolka prosto v vojaških stvareh!“

365. Gospod J. P. v Š.

Vprašanje: Ali sme gostilničar sam igrati na harmoniko v svojih gostilni brez vsake licence?

Odgovor: Dvorno-pisarniški dekret od 12. maja 1827 šte. 60 zbirke političnih postav veže na licence samo „plesne godbe“ in ne tudi navadnih gostilniških godb. Zato po našem mnenju gostilničar lahko v svoji gostilni brez vsake licence kakšno zaigra na harmoniko. Res je sicer taka godba za sosede lahko prava muska, a

se ne dá pomagati. Pomislite, koliko trpijo po mestih razne stranke, nad katerih glavami poje noč in dan star glasovir pod nespretno roko.

366. Županstvo M.

Vprašanje: V kolikem času in kje imamo vložiti pritožbo zoper neko odredbo okrajnega glavarstva v cestnih stvareh?

Odgovor: Vaše vprašanje se nam zdi zelo čudno, kajti če ste dobili od okrajnega glavarstva kako odredbo, mora biti vendar v njej tudi navedeno, v kolikem času in kam se smete pritožiti.

Če tega pravnega pouka ne najdete v odredbi okrajnega glavarstva, ste upravičeni dotično odredbo okrajnemu glavarstvu vrniti z zahtevo, da še tak pouk pristavi v zmislu tozadavnega zakona iz leta 1896. Čas za pritožbo vam bo začel teči še-le od tistega dne, ko boste dobili tako izpolnjeno odredbo.

Če se pa vam ne zdi, okrajnemu glavarstvu odredbo vračati v popravilo, vas obveščamo, da se zoper isto lahko pritožite v zmislu § 42 zakona o javnih cestah od 28. julija 1889 šte. 17 dež. zak. (za Kranjsko) v štirinajstih dneh na deželno vlado.

160. Županstvo M.

Vprašanje: Ali je res, da mora župan vsako leto enkrat ogledovati v svoji občini vse dimnike? Ali mora to delati brezplačno ali sme zahtevati za to kako pristojbino?

Odgovor: Po § 6 zakona o požarni policiji (od 5. septembra 1881 šte. 14 dež. zak. za Kranjsko) mora župan ogledovati dimnike in sploh čela poslopja v svoji občini, da se prepriča, če je vse napravljeno tako, da ni nevarnosti za ogenj. Privzeti si mora pri takem ogledovanju dimnikarja, kot izvedenca, da ga spremlja. Kjer imajo gasilno društvo, tam mora iti poleg župana in dimnikarja tudi en zastopnik gasilnega društva.

Župan za ta posel ne sme zahtevati od prizadetih strank nikake pristojbine, istotako se tudi za dimnikarja in zastopnika gasilnega društva ne sme pobirati od strank kakega prispevka. Če ima župan kaj gotovih izdatkov pri takem ogledovanju, jih sme zaračunati občinski blagajni. Enako mora tudi občinska blagajna plačati dimnikarja in zastopnika gasilnega društva.

367. Županstvo M.

Vprašanje: Ali mora biti stavbeni načrt, ki ga predloži stranka županstvu podpisan tudi od stranke?

Odgovor: Tak načrt mora biti podpisan od risarja (onega ki je načrt napravil) dalje od stavbenega gospodarja in od stavbenega podjetnika. (§ 8 stavbenega reda za Kranjsko).

569. Županstvo L.

Vprašanje: Šolski okoliš P., h kateremu spada tudi naša občina, je imel v P. staro šolo, ki se je sedaj z novo nadomestila. Staro poslopje si je pridržala občina P. in ima v njem občinsko ubožnico ter izolirno hišo. Davke in popravila pa morajo trpeti tudi za to staro šolsko poslopje vse všolane občine (tri), čeravno ima vso korist in vžitek le občina P. Prej je bil župan občine P. načelnik krajnega šolskega sveta, zato se zoper te čudne razmere ni dalo ničesar opraviti. Danes je stvar drugačna, ker je župan naše občine načelnik krajnega šolskega sveta. Sklenilo se je namreč, da se staro šolsko poslopje proda. Ta sklep se je predložil c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v odobrenje. Dobili smo odgovor, da pri okrajnem šolskem svetu nimajo nič zoper prodajo, če se prizadete všolane občine sporazume. Občina P. se je izrazila, da je s prodajo zadovoljna, a je stavila pri tem take pogoje, ki za ostali dve občini zlasti za nas niso sprejemljivi.

Vprašamo: Ali sme krajni šolski svet na podlagi sejnega sklepa, ki se sprejme z večino glasov, prepovedati

občini P. nadaljno rabo šolskega starega poslopja za občinske reveže in kot izolirno hišo?

O d g o v o r: Najprej vprašajte občino P., na podlagi kakšne pogodbe se je ona polastila šolskega poslopja v njene današnje namene. Če je namreč prejšnji krajni šolski svet dal poslopje občini P. za daljši čas v najem, potem seveda ne smete prepovedati rabe poslopja, dokler ne poteče čas pogodbe.

Skoraj gotovo je pa, da kake najemne pogodbe nimajo, kajti bistvo vsake najemne pogodbe je najemnina. Ker pa občina P. ne plačuje nikake najemnine, kakor se da sklepati iz Vašega dopisa, tudi najemna pogodba obstati ne more.

Druga možnost je, da je dal prejšnji krajni šolski svet šolsko poslopje občini P. za daljšo vrsto let v prosto brezplačno uporabo. Tudi v tem slučaju ne morete zahtevati, da bi občina P. ne rabila več šolskega poslopja v svoje namene, če določeni čas še ni potekel. To pa izveste najlože iz sejnih zapisnikov prejšnjega krajnega šolskega sveta. Če v zapisnikih ni takega sklepa, ste sigurni, da občina P. do starega šolskega poslopja nima nikake pogodbene pravice.

Ako potemtakem doženete, da občina P. brez vsake pogodbe rabi staro šolsko poslopje, smete skleniti, da se ji zaukaže, da hišo tekom primernega časa (kakih 14 dni ali 1 mesec) izprazni in Vam na prosto razpolago da. Če se Vašemu pravomočnemu sklepu občina P. ne bi pokorila, smete proti njej pri okrajnem sodišču v K. vložiti tožbo na izpraznitev hiše.

Razne vesti.

Pomanjkanje krme, trave in slame; nevarnost za živinorejo. — Letošnja suša, kakoršne ni bilo že nad 70 let, prizadela je ogromno škodo živinoreji. — Res je sicer, da so naši poslanci v državnem zboru in v ministerstvih zastavili vse sile, ter izposlovali izdatno pomoč, vendar vsega z državno podporo nadomestiti ni mogoče. — Podpora se ne bode delila v denarju, ker taka podpora navadno nikogar ne zadovolji; pač pa bode vlada nakupila po drugih deželah sena ter ga razdelila ondi, kjer ga primanjkuje. — Posredovanje na Kranjskem prevzame „Gospod. zveza“ v Ljubljani, kamor naj se obračajo tudi naša županstva. — Zanimivo je izvedeti škodo, ki jo je povzročila letošnja slaba letina, — po številkah z ozirom na živinorejo. — Po štetju leta 1902 je bilo na Kranjskem 245.000 repov živine in 15 tisoč konj (sedaj je to število gotovo višje). — Če računimo povprečno na vsako živinčico prav malo — recimo na leto 50 starih centov krme, na konja pa 80 centov, potrebujemo za govedo na leto 12,250.000 in za konje 1,200.000 centov, toraj skupno 13,450.000 centov, recimo okroglo. — 14 milijonov stotov. — Ovce in prašiči pri tem niso vračunjeni, kojih število znaša 169.000. — Če je letošnji pridelek mrve le za tretjino manjši — pa je gotovo še nižji — znaša primanklaj 4 do 5 milijonov centov krme. S tem bi bilo mogoče prerediti do 80 tisoč glav živine! — Lahko je toraj izračunati izgubo, pa tudi dokazano je s tem, kako nujne in izdatne podpore je treba še strani države. —

Državni zbor je končal prvo zasedanje novega, ljudskega parlamenta. — Zadnja seja je bila v petek dne 17. julija. — Skliče se državni zbor zopet najbrž še le v pozni jeseni. — Preteklo zasedanje se mora

imenovati plodovito. — Rešena je pogodba z Ogrsko, rešen parlamentarnim potom državni proračun. — Ustanovilo se je novo ministerstvo za javna dela melioracijski zakon z korist kmetijstva, zakon o podporah družinam rezervistov in mnogo drugih važnih zakonov. — V danih razmerah moramo biti zadovoljeni z novo zbornico. —

Književnost.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko) je uredil ter se dobivajo pri njem in pri vseh knjigotržcih sledeče pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni.** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8.—

2. **Odvetniška tarifa;** določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine s stvarnim kazalom, (20 tabel). 1906. Broširano K 1'80.

3. **Zakon o javnih knjigah,** zemljiških itd. (V. zv. Pravnikove zbirke z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 strani. Mehko vezana knjiga K 5'60. Popolno v platno vezana K 6.—

4. **Vzgleđi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatis iz knjige pod točko 3. Broširano K 1.—

5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, obesek za na steno. Cena 60 vin.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo,** s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40.

Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah.** 1908. Cena mehko vezani knjižici K —80.

Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev.** 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K —80.

Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč.** 1908. Mehko vezano K 2.—

Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari.** 1908. Mehko vezano K —80.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki, pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vinarjev poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Listnica uredništva.

Županstvo L. Na Vaše dopise v stavbinskih stvarih Vam odgovorimo v prihodnji številki. Vendar Vas opozorimo, da si nabavite štajerski stavbeni red, kjer prav lahko najdete rešitev teh priprostih stvari.